

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Бленди Наталії Олександрівни на тему: «Формування стратегії розвитку
продовольчого комплексу», поданої на здобуття наукового ступеня
доктор філософії за спеціальністю 051 Економіка
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами.

Продовольчий комплекс відіграє важливу роль у розвитку будь-якого суспільства, адже забезпеченість продуктами харчування у достатній кількості та належної якості визначає параметри відтворення населення кожної країни, його добробуту, безпосередньо впливає на здоров'я кожної нації. В умовах України проблеми його ефективного розвитку набувають особливого значення, оскільки з часом спостерігається лише нарощання негативних тенденцій: переважна зорієнтованість на зовнішній сектор при скороченні доступності високоякісної продукції для значних прошарків населення, а також застосування ресурсовиснажливих моделей сільськогосподарського землекористування; зростання обсягів фальсифікованих продуктів харчування у торгівельних мережах; диспропорційність вітчизняного виробництва за окремими видами продуктів і утворення дефіцитів.

Як свідчить світовий досвід умови функціонування продовольчого комплексу, як сфери формування продовольчої та економічної безпеки будь-якої країни, є об'єктом державного регулювання. З іншого боку, продовольчий комплекс забезпечує значну кількість робочих місць, виступає ефективним напрямом інвестування капіталу, концентрує значний потенціал інноваційної діяльності, відіграє важливу роль у формуванні експортного потенціалу країни. Ефективна державна політика у даній сфері може привести як до покращення економічної ситуації в країні, так і до підвищення її ролі на міжнародній економічній арені, і, навпаки, неефективний вплив може привести до загострення соціальних проблем, втрати вітчизняними виробниками внутрішніх і зовнішніх ринків та формування імпортозалежності.

Різні країни світу незалежно від сформованих суспільних систем підтримують стійкий, динамічний розвиток економіки за розумного поєднання ринкового саморегулювання з державним регулюванням і стратегічним плануванням. Ефективний подальший розвиток вітчизняного продовольчого комплексу також повинен ґрунтуватися на системі прогнозів, програм і стратегічних планів. Стратегування із застосуванням обґрунтованого методичного інструментарію є дієвим інструментом, що може допомогти

уряду, галузям та бізнесовим утворенням продовольчого комплексу підготувати та спланувати майбутнє, керувати ризиками та використовувати можливості.

Аналіз вітчизняного досвіду стратегування процесів розвитку окремих галузей та сфер, що входять до продовольчого комплексу дозволяє стверджувати, що вони не стали ефективними інструментами розвитку через їх неузгодженість, відсутність дієвих механізмів реалізації та брак фінансування. На сьогоднішній день недостатньо опрацьовані підходи до обґрунтування стратегічних планів розвитку продовольчого комплексу, а також визначення довгострокових цілей та шляхів їх реалізації. Ці проблеми потребують негайногого вирішення, що вказує на високу актуальність теми наукового дослідження Бленди Н.О.

Дисертаційна робота Бленди Н.О. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Уманського національного університету садівництва за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади соціально-економічного розвитку аграрної сфери економіки України в умовах глобалізації» (0116U003210) у межах якої дисертанткою досліджено теоретичні та методичні основи формування стратегії розвитку продовольчого комплексу, проаналізовано його розвиток, потенціал і сучасні тенденції, обґрунтовано стратегічні напрямки розвитку продовольчого комплексу з метою підвищення продовольчого забезпечення населення України.

2. Мета і завдання дослідження

Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методологічних та прикладних положень формування стратегії розвитку продовольчого комплексу та надання практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку вітчизняного продовольчого комплексу з метою підвищення рівня продовольчої безпеки держави.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

- поглиблено понятійно-категоріальний апарат розвитку вітчизняного продовольчого комплексу, систематизовано й узагальнено особливості його структури;
- систематизовано критерії та показники оцінки стану та розвитку продовольчого комплексу;
- узагальнено теоретико-методичні основи розробки стратегії та розроблено механізм формування стратегії розвитку продовольчого комплексу;
- проаналізовано тенденції розвитку аграрного сектору як базової складової продовольчого комплексу;
- проаналізовано стан та тенденції розвитку продовольчого комплексу та оцінити його відповідність необхідному рівню продовольчого забезпечення;

- визначено рівень розвитку продовольчого комплексу на основі основних індикаторів продовольчої безпеки;
- обґрунтовано стратегічні напрями розвитку продовольчого комплексу;
- визначено напрями вдосконалення механізму державного регулювання розвитку аграрної сфери та продовольчого комплексу України.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною і розкривають глибину, повноту та суть дисертаційного дослідження, є такі положення та ідеї:

удосконалено:

– теоретико-методичні підходи до оцінки функціонування продовольчого комплексу, в частині об'єднання за напрямами дослідження: природно-ресурсного потенціалу; сучасного стану та рівня розвитку ПК; рівня продовольчого забезпечення та продовольчої безпеки, що дозволяє більш повно врахувати взаємозв'язок та взаємозалежність даних складових у функціонуванні продовольчого комплексу;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат у частині трактування поняття «продовольчий комплекс», що розглядається як система взаємозалежних галузей, підприємств і окремих виробництв, що характеризуються виробничо-економічними зв'язками, основним завданням яких є збалансоване, економічно та фізично доступне, забезпечення населення продовольством у відповідності до норм раціонального харчування, і включає три великі функціональні блоки галузей: забезпечувальний, виробничий та продовольчий ринок, що взаємодіють між собою і зв'язані із зовнішнім середовищем вхідними та вихідними потоками;

– методичний підхід до зонування регіонів за показниками споживання продовольства населенням у частині врахування його окремих видів (м'яса ВРХ, плодів та овочів) та поділом на регіони із високим, середнім і низьким рівнем споживання, що дозволило виявити основні чинники споживання (грошові доходи населення, середній розмір домогосподарства, частка витрат на продовольчі товари у загальних витратах) та визначити комплекс заходів, спрямованих на подолання регіональних диспропорцій;

– пропозиції щодо стратегічних напрямів розвитку продовольчого комплексу на основі PEST і SWOT- аналізу та прогнозу розвитку виробництва і споживання основних видів продовольства на період до 2025 р. в частині селективної підтримки виробництва дефіцитних видів продовольства та підтримання рівня споживання вразливих верств населення.

4. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Ознайомлення з науковим дослідженням Бленди Н.О. дає змогу стверджувати, що наукові положення, висновки і пропозиції, що містяться в ньому, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Отримані здобувачем наукові результати підтверджуються використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (250 одиниць використаних літературних джерел), достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних. Варто відзначити також адекватність структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті.

Достовірність сформульованих наукових положень, результатів, висновків і рекомендацій щодо формування стратегії розвитку продовольчого комплексу ґрунтується на широкому спектрі аналітичних інструментів і науково-методичних підходів, поряд із методами теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу у роботі використано методи економіко-математичного моделювання, PEST, SWOT-аналізу та інших, що дозволило здобувачу отримати переконливі висновки й рекомендації..

Основні положення дисертації, що відзначаються самостійністю розробок і науковою новизною, полягають у наступному. Автором запропоновано доповнити матрицю PEST-аналізу чинників макросередовища функціонування продовольчого комплексу блоком «Глобальні проблеми», чинники якого мають істотний вплив на усіх економічних суб'єктів, що дозволяє більш об'єктивно оцінити потенційний вплив чинників зовнішнього середовища при формуванні стратегії розвитку продовольчого комплексу.

Заслуговує на увагу внесок автора у розвиток трактування поняття «продовольчий комплекс», що на відміну від існуючих трактувань, розглядається не лише з погляду структурного підходу, але й з цільового в частині виділення основного його завдання – збалансованого, економічно та фізично доступного, забезпечення населення продовольством у відповідності до норм раціонального харчування.

Важливим напрацюванням дисертантки є обґрунтування функціонально-галузевої структури продовольчого комплексу, що дозволяє при формуванні комплексної стратегії його розвитку враховувати стратегічні пріоритети кожної галузі, залежно від її функціонального призначення.

5. Теоретичне та практичне значення дисертаційного дослідження

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у розробці та обґрунтуванні концептуальних зasad і пропозицій, спрямованих на розвиток вітчизняного продовольчого комплексу з метою підвищення рівня

продовольчої безпеки держави. Теоретичне значення результатів дослідження полягає в розвитку трактування категорій «продовольчий комплекс», обґрунтуванні функціонально-галузевої структури продовольчого комплексу, уdosконаленні теоретико-методичних підходів до оцінки функціонування продовольчого комплексу.

Практичне значення отриманих результатів дисертації полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані автором теоретико-методологічні та практичні рекомендації дають можливість сформувати науково обґрунтовану стратегію розвитку вітчизняного продовольчого комплексу, а також у використанні науково-методичних узагальнень та практичних рекомендацій автора у практичній діяльності органів місцевого самоврядування, господарюючих суб'єктів, а також у навчальному процесі. Це підтверджується тим, що основні наукові результати, отримані під час проведення дослідження, доведено до рівня практичного впровадження: запропоновані дисертантою підходи до прогнозування та розраховані показники розвитку продовольчого комплексу на перспективу враховані при плануванні діяльності ТОВ «Берестівець» (довідка від 30.09.2020 р., № 184/1); визначені чинники і тенденції зміни споживчих переваг населення, особливості формування і розвитку ринку продовольства на регіональному рівні та України використані в процесі розробки перспективних планів розвитку та затвердження виробничої програми ТОВ «Устя» (довідка від 08.10.2020 р., № 136); виявлені за результатами аналізу розвитку продовольчого комплексу та рівня продовольчого забезпечення населення тенденції, розробки та рекомендації використані відділом розвитку сільських територій та захисту довкілля Уманської районної державної адміністрації Черкаської області в процесі планування та розробки програм з питань розвитку сільських територій, зайнятості сільського населення, розвитку сільськогосподарських підприємств, фермерства, особистих селянських господарств, кооперації та підприємництва (довідка від 28.10.2020 р., № 583/01-01); результати наукового дослідження впроваджено в навчальний процес Уманського національного університету садівництва при викладанні дисциплін «Стратегія підприємства», «Державне регулювання економіки», «Національна економіка», «Стратегії розвитку соціально-економічних систем» (довідка від 05.11.2020 р., № 01-10/851a).

6. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях.

Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 33 наукових працях, 12 з яких розкривають основний зміст дисертації, зокрема одна стаття – у періодичному науковому виданні держави, яка входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача, одна

публікація – розділ колективної монографії з наукового напряму, за яким підготовлено дисертацію здобувача; 10 – у наукових фахових виданнях, а також 21 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Загальний обсяг публікацій становить 7,15 друк. арк., з них 4,09 – у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

які розкривають основний зміст дисертації:

які розкривають основний зміст дисертації:

1. Бленда Н.О. Суть та умови формування ринку продукції тваринництва в Черкаській області. «*Вісник аграрної науки Причорномор'я*» Миколаївського державного аграрного університету. Миколаїв: МДАУ, 2004. Вип. 2(26). Том 2, С.44-48. (0,21 ум. друк. арк.). [фахове видання].
2. Бленда Н.О. Стан та перспективи виробництва продукції тваринництва особистими селянськими господарствами на Черкащині. *Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету* / Редкол.: П.Г. Копитко (відп. ред.) та ін. Умань, 2007. Вип. 64. Ч. 2: Економіка. С. 393-399. (0,28 ум. друк. арк.). [фахове видання].
3. Бленда Н.О. Ефективність виробництва продукції тваринництва та шляхи її підвищення. *Науковий вісник Національного аграрного університету* / Редкол.: Д.О. Мельничук (відп. ред.) та ін. К., 2007. Вип. 110. Ч. 2. С.79-82. (0,17 ум. друк. арк.). [фахове видання].
4. Бленда Н.О. Проблеми ціноутворення на ринку продукції тваринництва. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки*. Харків: ХНТУСГ, 2008. Вип. 70. С. 18-23. (0,25 ум. друк. арк.). [фахове видання].
5. Бленда Н.О. Розвиток тваринництва на Черкащині та його значення у формуванні продовольчої безпеки регіону. *Актуальні проблеми економіки АПК. Колективна монографія* / за ред. Д.К. Семенди, О.І. Здоровцова. Умань: Видавець «Сочінський», 2009. С. 119-127. (0,33 ум. друк. арк.).
6. Бленда Н.О. Рівень виробництва та споживання продукції скотарства у Черкаській області. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: А.Ф. Головчук (відп. ред.) та ін. Умань, 2012. Вип. 77. Ч. 2: Економіка. С. 75-80. (0,22 ум. друк. арк.). [фахове видання].
7. Чернега І.І., Шевченко Н.О., Бленда Н.О. Аналіз сучасного стану ринку молока в Україні . *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 1. С. 101-108. [фахове видання; Index Copernicus]. (0,35 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: аналіз виробництва та споживання молока і молочних продуктів в Україні – 0,23 ум. друк. арк.).
8. Чернега І.І., Шевченко Н.О., Бленда Н.О. Labour compensation as a socio-economic category and the main source of income of the population of Ukraine. *Економіка АПК*. 2017. № 6. С. 80-85. [фахове видання; Index Copernicus, Google Scholar, РИНЦ]. (0,71 ум. друк. арк.). (Особистий внесок ав-

тора: аналіз оплати праці як основного джерела доходу населення, пропозиції реформування системи оплати праці та її мотивації – 0,34 ум. друк. арк.).

9. Бленда Н.О. Сучасний стан та розвиток продовольчого комплексу України. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 71-82. [фахове видання; Index Copernicus]. (0,54 ум. друк. арк.).

10. Бленда Н.О. Оцінка сучасного стану продовольчого ринку України. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. № 4. Т. 2. 2019. С. 147-155. [фахове видання; Index Copernicus]. (0,48 ум. друк. арк.).

11. Nataliia Blenda, Yuliia Nesterchuk, Vitalii Rybchak. Indicators of the level of food security in Ukraine. *Turystyka i Rozwój Regionalny*. 2020. № 14. S. 31-40. (Полыща). [наукове видання держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу]. (0,55 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: порівняння вітчизняної та світової методики оцінки рівня продовольчої безпеки, розрахунок індикаторів продовольчої безпеки в Україні – 0,38 ум. друк. арк.).

12. Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О. Розвиток понятійно-категоріального апарату дослідження продовольчого комплексу. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2020. Вип. 97. С.169-177. [фахове видання; Index Copernicus, Google Scholar, Crossref; Ulrich's Periodicals Directory]. (0,55 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: огляд літературних джерел щодо понятійно-категоріального апарату дослідження продовольчого комплексу – 0,48 ум. друк. арк.).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

13. Бленда Н.О. Оцінка стану тваринництва в Україні: матеріали Всеукраїнської конференції молодих вчених (до 160 річчя Уманського державного аграрного університету, Умань, 25-26 березня 2004 р.). Умань, 2004. С. 171-173. (0,11 ум. друк. арк.).

14. Бленда Н.О. Методика оцінки конкурентоспроможності продукції: матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених УДАУ. Частина 2. Економіка. Умань, 2007. С. 265-266. (0,09 ум. друк. арк.).

15. Бленда Н.О. Державне регулювання цін на сільськогосподарську продукцію в ринкових умовах: матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених УДАУ. Умань, 2009. Ч. 2. С. 31-32. (0,09 ум. друк. арк.).

16. Бленда Н.О. Проблеми розвитку галузі скотарства у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 травня 2010 р. Умань: Видавець «Сочінський», 2010. Ч. 1. С. 31-33. (0,08 ум. друк. арк.).

17. Бленда Н.О. Зміцнення кормової бази як засіб підвищення ефективності молочного скотарства: матеріали всеукраїнської наукової конференції молодих вчених УНУС. Ч. 2. Економічні та загальноосвітні науки. Умань, 2011. С. 15-17. (0,11 ум. друк. арк.).

18. Бленда Н.О. Особливості формування та функціонування ринку продукції скотарства. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18

травня 2012 р. Умань: Видавець «Сочінський», 2012. Ч.1. С. 39-41. (0,10 ум. друк. арк.).

19. Бленда Н.О. Теоретичні підходи до визначення поняття «ефективність сільськогосподарського виробництва». *Achievement of high school–2012: матеріали за 8-а міжнародна научна практична конференция, 17- 25 November, 2012. Том 9. Икономики.* Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД. 2012. С. 22-24. (0,12 ум. друк. арк.).

20. Бленда Н.О., Гончарук А.Ю. Розвиток ринку соняшнику в Україні. *Актуальні питання сучасної економіки: матеріали IV Всеукраїнської заочної наукової конференції, 24 грудня 2012 р.* Умань: Видавець «Сочінський», 2012. Ч. 1. С. 19-21. (0,11 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: оцінка розвитку ринку соняшнику в Україні та визначення позиції на світовому рівні – 0,09 ум. друк. арк.).

21. Бленда Н.О. Інтенсифікація як основний напрям зниження собівартості продукції скотарства: матеріали всеукраїнської наукової конференції молодих вчених УНУС, 14-15 березня 2013 р. Уманський НУС: Редакційно-видавничий відділ, 2013. Ч. 2.: Економічні та загальноосвітні науки. С. 20-21. (0,06 ум. друк. арк.).

22. Бленда Н.О. Чинники формування попиту на продукцію скотарства. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 16-17 червня 2013 р.* Умань: видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. Ч. 1. С. 26-27. (0,07 ум. друк. арк.).

23. Бленда Н.О. Поняття і сутність стратегії підприємства. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 квітня 2014 р.* Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2014. Ч. 1. С. 18-19. (0,06 ум. друк. арк.).

24. Бленда Н.О. SWOT-аналіз - основа формування стратегії підприємства. *Актуальні питання сучасної економіки: матеріали VI Всеукраїнської заочної наукової конференції, 24 грудня 2014 р.* Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2014. Ч. 2. С. 18-19. (0,07 ум. друк. арк.).

25. Бленда Н.О. Формування пропозиції на регіональному ринку продукції скотарства. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2015 р.* Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2015. С. 23-24. (0,12 ум. друк. арк.).

26. Бленда Н.О. Проблеми розвитку галузі скотарства. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 квіт. 2016 р.* Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2016. Ч. 1. С. 20-21. (0,08 ум. друк. арк.).

27. Чернега І.І., Шевченко Н.О., Бленда Н.О. Професійний підбір персоналу в формуванні якісного кадрового складу аграрного підприємства. *Новината за напреднали наука (Наука без границ):* матеріали за XII міжнародна научна практична конференция, 15-22 мая 2016 г. Болгария, 2016. Том 1. Икономики. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД. С. 89-91. (0,16 ум. друк. арк.). (Особис-

тий внесок автора: оцінка стану забезпеченості кваліфікованими кадрами аграрних підприємств – 0,12 ум. друк. арк.).

28. Бленда Н.О. Аналіз конкуренції в галузі за моделлю п'яти конкурентних сил. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 трав. 2017 р. Умань: Видавець «Сочінський», 2017. С. 13-15. (0,10 ум. друк. арк.).

29. Бленда Н.О., Чернега І.І. Доходи та платоспроможний попит населення. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 трав. 2018 р. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2018. С.15-16. (0,11 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: аналіз стану та формування платоспроможності населення – 0,08 ум. друк. арк.).

30. Бленда Н.О. Оцінка рівня споживання продовольчих продуктів в Україні. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: Матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конфер., 30-31 трав. 2019 р. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2019. С. 11-14. (0,13 ум. друк. арк.).

31. Yulia NESTERCHUK, Mykola KOROTIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhiy SOKOLYUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDAA. Development and Problems of Farmers Activities in Ukraine. *Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*: proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 10-11 April 2019. Granada, Spain, 2019. P. 4287-4299. (Scopus & Web of Science). (0,76 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: визначення тенденцій та проблем розвитку фермерських господарств в Україні)– 0,34 ум. друк. арк.).

32. Бленда Н.О., Вовк Д.А. Методи стратегічного аналізу бізнес-середовища. *Актуальні питання сучасної економіки*: матеріали XI Всеукр. наук. конфер., 20 груд. 2019 р. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019. С. 15-16. (0,13 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: характеристика PEST-аналізу та SWOT-аналізу як основних методів стратегічного аналізу бізнес-середовища – 0,11 ум. друк. арк.).

33. Yuliia NESTERCHUK, Mykola KOROTIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhii SOKOLIUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDAA. Formation of Productive Employment of Labor Potential by Diversifying the Rural Economy. *Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges*: proceedings of the 35rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 1-2 April 2020. Seville, Spain, 2020. P. 14252-14258. (Web of Science). (0,64 ум. друк. арк.). (Особистий внесок автора: оцінка сучасних тенденцій формування трудового потенціалу села та обґрунтування напрямів забезпечення її продуктивного рівня на основі диверсифікації економіки сільських територій – 0,31 ум. друк. арк.)

7. Характеристика єдності змісту дисертації та відповідності спеціальності, за якою вона подається до захисту

Дисертаційна робота Бленди Наталії Олександровни на тему «Формування стратегії розвитку продовольчого комплексу», подана на здобуття наукового

ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка, викладена на 204 сторінках основного тексту і оформленена відповідно до Вимог до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами і доповненнями), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

Результати наукової роботи Бленди Н.О. засвідчують високий рівень вирішення проблеми теоретико-методичного обґрунтування зasad формування стратегії розвитку продовольчого комплексу. Дисертація викладена діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю викладу результатів дослідження. Робота характеризується цілісністю, єдністю змісту, синонімічною завершеністю, логічною послідовністю викладання матеріалу.

За змістом, структурою, викладом матеріалу, висновками дисертаційне дослідження у повній мірі відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 051 Економіка.

8. Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи.

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу Бленди Н.О., необхідно також вказати на дискусійні положення та зауваження:

1) оскільки метою роботи є «розробка теоретико-методичних та прикладних положень формування стратегії розвитку продовольчого комплексу та надання практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку вітчизняного продовольчого комплексу з метою підвищення рівня продовольчої безпеки держави» і у першому розділі розглядаються теоретико-методичні напрацювання у цій сфері, доцільно було навести авторську думку щодо змісту поняття «стратегія розвитку продовольчого комплексу»;

2) на рис. 1.4. автором запропоновано алгоритм формування стратегії розвитку продовольчого комплексу, який, на думку дисертантки, включає і стадію реалізації стратегії, водночас перехід на дану стадію можливий лише за умови наявності вже сформованої стратегії, отже викликає сумнів доцільність її включення у пропонований алгоритм;

3) на рис. 1.3. автор пропонує систему показників дослідження стану і розвитку продовольчого комплексу, у якій виділяє 3 основних об'єкти дослідження (природний та ресурсний потенціал, стан та розвиток продовольчого комплексу, рівень продовольчого забезпечення) і відповідні системи показників їх оцінки, водночас у розділі 2, присвяченому

характеристиці стану та розвитку продовольчого комплексу, використана лише частина із запропонованих самим же автором показників;

4) для більш повного відображення ситуації, що склалася на вітчизняному продовольчому ринку в контексті продовольчої безпеки автору доцільно було відобразити у роботі баланси виробництва і споживання основних видів продовольства;

5) в підрозділі 3.1 автор наводить результати прогнозування параметрів розвитку продовольчого комплексу України в забезпеченні потреб населення у продуктах харчування, але з описаної методики незрозуміло яким чином при розрахунку прогнозних обсягів виробництва враховано структуру посівних площ, можливий вплив кліматичних змін на родючість ґрунтів, можливу експансію імпортерів продовольства тощо, а також доцільно навести за результатами прогнозування баланси виробництва та споживання продукції станом на 2025 рік і вже, виходячи з цього, пропонувати заходи державного регулювання;

6) в підрозділі 3.2 автор пропонує напрями удосконалення механізму державного регулювання функціонування продовольчого комплексу з використанням зарубіжного досвіду, які доцільно було представити у вигляді узагальнюючої схеми, а також окреслити можливі джерела фінансування запропонованих заходів. Також незрозуміло за якими критеріями автор обрала країни, адаптацію досвіду яких пропонує;

7) у таблиці 3.7. представлено результати оцінки зовнішнього середовища на основі результатів чинників PEST – аналізу з урахуванням глобальних проблем, водночас з тексту роботи незрозуміло у який спосіб автор здійснювала оцінку впливу кожного з чинників середовища.

Разом з тим, висловлені зауваження не змінюють позитивної оцінки роботи та не знижують наукової та практичної значимості проведеного дослідження. Дисертація є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми розвитку української економіки.

9. Загальний висновок.

Усі наукові результати, що викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, отримані автором самостійно. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом самостійної роботи автора.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішенні повною мірою, мети дослідження досягнуто. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі

положення дисертаційного дослідження. Структура і обсяг роботи відповідають чинним вимогам.

Дисертаційне дослідження є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне науково-прикладне завдання, яке полягає у системному обґрунтуванні теоретичних зasad і розробці методико-практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку продовольчого комплексу з метою підвищення рівня продовольчої безпеки держави.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару (протокол № від 16.01.2021 р.) встановлено, що дисертаційна робота «Формування стратегії розвитку продовольчого комплексу» є завершеною науковою працею, у якій її автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами і доповненнями), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 і рекомендується для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за вказаною спеціальністю.

Рецензенти:

Доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри маркетингу
Уманського національного університету
садівництва

О. Г. Пенькова

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу
Уманського національного університету
садівництва

А.О. Харенко

